

ความเสี่ยงทางการเมืองกับการค้าระหว่างประเทศ

จารุพัฒน์ พานิชย์

ผู้อำนวยการฝ่ายรับประกันการส่งออก

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK)

jarupatp@exim.go.th

สถานการณ์ความตึงเครียดในซีเรียที่รุนแรงมากขึ้นในช่วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนสิงหาคม 2556 ส่งผลให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกกลับมาทะยานสูงขึ้นมากกว่า 10% ในช่วง 1-2 เดือนที่ผ่านมา ราคาทองคำในตลาดโลกทะยานขึ้น พร้อมๆ กับต้นทุนทิศทางการแข็งค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐและกดดันให้เงินบาทร่วงลงทะลุระดับ 32.30 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ระดับอ่อนค่าสุดในรอบ 3 ปี ซึ่งเดิมนั้นมีแรงหนุนจากกระแสการคาดการณ์การชะลอมาตรการผ่อนคลายนโยบายการเงิน (QE) ของธนาคารกลางสหรัฐฯ อยู่ก่อนแล้ว ทำให้อาจส่งผลกระทบต่อ การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกในช่วงครึ่งปีหลังและปีหน้ามากขึ้น รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

เราจึงควรรู้จักความเสี่ยงประเภทนี้และสามารถพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประเมินสถานการณ์ล่วงหน้าไว้บ้าง แม้ว่าในการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ผู้ประกอบการต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยงหลายประการ ตั้งแต่ความเสี่ยงในการผลิตหรือจัดหาสินค้า ความเสี่ยงของลูกค้า ซึ่งเรียกว่า**ความเสี่ยงทางการค้า** ความเสี่ยงทางการเงิน เช่น ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวน แต่ความเสี่ยงระดับประเทศ ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า**ความเสี่ยงทางการเมือง (Political Risk)** นั้น หากเกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อ โดยทั่วไปและอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจอย่างรุนแรงมากกว่าความเสี่ยงประเภทอื่นๆ

ความเสี่ยงทางการเมืองนี้เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยเฉพาะเจาะจงในแต่ละประเทศที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อผูกพันทางการเงินทั้งในระดับรัฐบาลและภาคเอกชน โดยทั่วไปความเสี่ยงทางการเมืองนี้จะครอบคลุมใน 3 เรื่องหลัก คือ

1. **ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ (Economic Risk)** หมายถึง ความเป็นไปได้ที่เศรษฐกิจของประเทศจะเกิดความอ่อนแอ ซึ่งเป็นเหตุให้ผลการดำเนินงาน เสถียรภาพของรายได้ ปริมาณธุรกิจได้รับผลกระทบกระเทือนในทางลบ โดยทั่วไปแล้วข้อมูลทางเศรษฐกิจที่ควรพิจารณาจะประกอบด้วย การเติบโตทางเศรษฐกิจ สถานะการเงินและการคลังของภาครัฐ ดุลการค้าระหว่างประเทศ ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ และแนวโน้มของการเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อประเทศนั้นออกกฎหมายหรือข้อบังคับหรือข้อกำหนดต่างๆ เพื่อรักษาระบบเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การห้ามนำเข้าสินค้าบางประเภทในทันที การห้ามโอนเงินออกนอกประเทศ เป็นต้น

2. **ความเสี่ยงด้านความไม่สงบทางการเมือง** หมายถึง ความเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะมีการบริหารประเทศอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความไม่สงบทางการเมือง ซึ่งพิจารณาได้จากการเปลี่ยนผู้บริหารในรัฐบาลบ่อยๆ ความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลร่างแรกกดดันและความแตกแยกในสังคม ความไม่สงบในสังคม การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มแข็งเพียงพอ ปัญหาความไม่สงบในบางพื้นที่ของประเทศ ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ โครงสร้างพื้นฐานด้านความมั่นคงของประเทศ นโยบายของรัฐในด้านสังคม การปกครองมีความไม่เหมาะสม ซึ่งผลลัพธ์ของความไม่สงบทางการเมือง อาจก่อให้เกิดการจลาจล ปฏิวัติรัฐประหาร สงคราม เป็นต้น

3. ความเสี่ยงของระบบการเงิน (Financial System Risk) เป็นความเสี่ยงที่จะนำไปสู่ความผันผวนทางการเงิน เช่น ระบบการธนาคารและสถาบันการเงินมีความอ่อนแอ มาตรฐานการบัญชีมีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่ครบถ้วนถูกต้อง ฐานะการเงินการคลังของภาครัฐอ่อนแอ เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้ประเทศนั้นประกาศพักชำระหนี้ (Moratorium) หรือออกมาตรการควบคุมการบริวรรตเงินตราต่างประเทศ

ตัวอย่างของความเสี่ยงทางการเมืองที่เห็นกันชัดๆ ในปีนี้ นอกเหนือจากสถานการณ์ความขัดแย้งในประเทศซีเรียแล้ว ก็คือประเทศอียิปต์ ซึ่งส่งผลทำให้ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ การส่งออกจากประเทศไทยไปยังประเทศอียิปต์ลดลงอย่างมาก ตีดลงถึงร้อยละ 7.1 จากปี 2555 ที่มีการส่งออกสูงถึง 2.9 หมื่นล้านบาท โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ ยางพารา เม็ดพลาสติก เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ ได้รับผลกระทบสูง เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้เศรษฐกิจของอียิปต์ชะลอตัว และปีนี้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทำให้อียิปต์นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศลดลง การค้าจึงหยุดชะงัก ผู้ส่งออกส่วนใหญ่ชะลอการส่งมอบ รอสถานการณ์คลี่คลาย ซึ่งไม่มีใครทราบว่าจะมีความชัดเจนเมื่อใด วิกฤตซีเรียและปัญหาในตะวันออกกลางเป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะซ้ำเติมการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกในช่วงที่เหลือของปี 2556 ขณะที่เศรษฐกิจโลกยังต้องเผชิญความผันผวนนานปีการ ดังนั้นผู้ประกอบการควรติดตามสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้อย่างใกล้ชิด เพื่อเตรียมปรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ และป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม